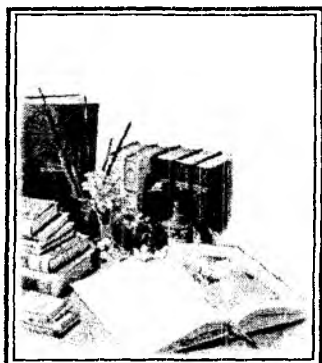

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLYI VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

*R. A. Mavlonova, N. X. Rahmonqulova,
B. A. Normurodova, K. O. Matnazarova*

TARBIYAVIY ISHLAR METODIKASI

DARSLIK

TOSHKENT — 2014

Ushbu darslikda boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tarbiyaviy ishlarni tashkil qilish mazmuni, milliy qadriyatlar, an'analar, milliy tarbiyaning turlari, maqsad va vazifalari, allomalarimizning tarbiya haqidagi o'g'itlari, sinf rahbarining ish faoliyati, sinf jamoasini o'rganish, sinfdan va maktabdan tashqari tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish; o'quvchi ma'naviyatini shakllantirishda ma'naviyat ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarining vazifalari, maktab, oila va mahalla hamkorligi ishlari kabi masalalar keng yoritib berilgan.

Mazkur darslik pedagogika yo'nalishidagi oliy o'quv yurti o'quvchilari va magistrilari, boshlang'ich sinf o'qituvchilari, umumta'lim maktablari o'qituvchilari hamda pedagogika kasb-hunar kolleji o'quvchilari, ota-onalar va barcha qiziquvchilar uchun mo'ljallangan.

Taqrizchilar: *Sh. Mardonov, p. f. d., professor*
X. Sanaqulov, p. f. n., dotsent

KIRISH

Jamiyatimizning ma'naviy yangilanishi ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini shakllantirish jahon hamjamiyatiga qo'shilishini ta'minlaydigan, demokratik huquqiy davlat qurish, kadrlar tayyorlashning milliy masalasi ustivor mezon sifatida muhim rol o'ynaydi.

Prezidentimiz Islom Abdug'aniyevich Karimov ta'kidlab o'tganlaridek: „Bu murakkab dunyoning azaliy va abadiy muammolari, shu bilan birga, har bir davrning dolzarb masalalariga har tomonlama asosli ilmiy javoblar topilgan taqdirdagina ma'naviyat olami yangi ma'no-mazmun bilan boyib boradi. Boshqacha aytganda, har bir ilmiy yangilik, yaratilgan kashfiyot — bu yangicha fikr va dunyoqarashga turtki beradi, ma'naviyatning shakllanishida o'ziga xos ta'sir o'tkazadi“¹.

Bugungi kunda ta'lim-tarbiya tizimini tubdan isloh qilish, barkamol avlodni shakllantirish ertangi taqdirimizni belgilab beruvchi dolzarb masalalardan biriga aylanib bormoqda.

Mana shu ma'noda bugungi mustaqillik sharoitida kadrlar tayyorlashning milliy modelini ro'yobga chiqarish, har tomonlama kamol topgan, jamiyatda turmushga moslashgan, ta'lim-tarbiyani ongli ravishda idrok eta oladigan, davlat, jamiyat va oila oldida javobgarlik hissini yuragiga tuya oladigan fuqarolarni tarbiyalashni nazarda tutish bilan birga, ta'lim sohasini tubdan isloh qilish, uni o'tmishdan qolgan mafkuraviy qarashlar va sarqitlardan to'la xalos etish, rivojlangan demokratik davlatlar darajasida, yuksak ma'naviy va axloqiy talablarga javob beruvchi yuqori malakali kadrlar tayyorlashdan iborat.

¹ **Karimov I. A.** „Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch“. — T.: „Ma'naviyat“, 2008, — 40, 41- b.

Kadrlar tayyorlash milliy dasturini amalga oshirishdagi asosiy tamoyillardan biri ta'lim tizimini isloh qilish, o'qituvchi va murabbiylarni yuqori malakali mutaxassislar qilib tayyorlash.

Buyuk islohotlarni amalga oshirishda O'zbekiston sharoitida mustaqil fikrlovchi yoshlarning bo'lishi davr taqozosidir. Respublikada olib borilayotgan siyosatning bosh omillaridan biri ham teran fikrlovchi, mustaqil dunyoqarashga ega, iqtidorli shaxslarni kamol toptirish va tarbiyalashdan iborat.

O'quvchilarga tarbiya berish ularga ta'lim berish bilan mustahkam va yaxlit birlikda amalga oshiriladi. Ammo tarbiyaning o'z vazifasi, mazmuni, shakl hamda uslublari mavjud. O'quv tarbiyaviy jarayonining uzviyligi maktab oldiga qo'yilgan eng muhim pedagogik qoidalardan biri hisoblanadi. Shuning uchun ham sinfdan va maktabdan tashqari tarbiyaviy ishlar bevosita o'quv jarayoni bilan bog'langandir. Yoshlarning kundalik ehtiyojlari, intilishlari, talab va qiziqishlarini faqat dars jarayoni bilan qoniqtirib bo'lmaydi. Sinfdan va maktabdan tashqari mashg'ulotlar o'qituvchilar faoliyatining barcha qirralarini qamrab olmog'i lozim. Har bir o'quvchi bilan yakkama-yakka ishlash, uni ijtimoiy-ruhiy jihatdan o'rganish sinf faoliyatiga yangicha mazmun olib kiradi. Yoshlarning g'oyaviy-siyosiy ongini shakllantirish orqali ularda atrof-muhitga, jamiyatga ongli munosabatda bo'lish, jonatlon Vatanni cheksiz sadoqat bilan sevishtirish, xalqimizning milliy qadriyatlarini e'zozlash hissini tarkib toptiradi.

I BOB. TA'LIM VA TARBIYA TIZIMI

Ta'limni tarbiyadan, tarbiyani esa ta'limdan ajratib bo'lmaydi — bu sharqona qarash, sharqona hayot falsafasi.

Islom Karimov

1.1. I. A. Karimovning ta'lim tizimidagi islohotlari va barkamol insonni ma'naviy tarbiyalash masalalari

Mustaqilligimizning poydevorini mustahkamlashda, O'zbekistonning buyuk davlatga aylanishida ta'lim-tarbiya ishlarini oqilona yo'lga qo'yish, fuqarolarni zamonaviy ilm-fan texnologiyalari yutuqlari bilan muntazam ravishda tanishtirib borish katta ahamiyatga ega. Bu taraqqiyot taqdirini ma'naviy jihatdan yetuk, zamonaviy bilimlar va murakkab texnologiyalarni egallagan, iymoni butun, irodasi baquvvat, teran fikrlaydigan, yuksak salohiyatga ega bo'lgan kadrlar hal etadi. Yurtimizning kelajagi mamlakatimizning intellektual salohiyatiga, aql-zakovotiga, milliy ta'lim-tarbiya tizimini jahon andazalari asosida takomillashtirishga, uning milliy zaminini mustahkamlashga, kadrlar tayyorlashga bevosita bog'liq. Kadrlar tayyorlash sohasidagi davlat siyosati insonni intellektual va ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash bilan uzviy bog'liq bo'lgan uzluksiz ta'lim tizimi orqali har tomonlama barkamol shaxsni shakllantirishni nazarda tutadi.

Bu haqda Prezidentimiz Islom Abdug'aniyevich Karimov shunday deydi: „Barchamiz yaxshi anglab olishimiz kerakki, hayotimizning boshqa sohalaridagi ahvol, amalga oshirilayotgan islohotlarimizning samaradorligi, avvalo, xalq ma'naviyatining tiklanishi, boy tarixiy merosimizning keng o'rganilishi, an'analrimizning saqlanishi madaniyat va san'at, fan va ta'lim rivoji bilan uzviy bog'liqdir“.¹ Ilm-fan, madaniyat va ma'rifat har

¹ Karimov I. A. „O'zbekiston XXI asrga intilmoqda“. — T.: 2000- y.